

COVID-19 AKO MULTIORGANOMULTIVASKULÁRNA CHOROBA Z AKTUÁLNEHO POHĽADU INTERNISTU-ANGIOLÓGA. OTVORENÝ LIST ANGIOLOGICKEJ SEKcie SLOVENSKEJ LEKÁRSKEJ KOMORY (AS SLK)

Otvorených vedecko-odborných otázok okolo koronavírusovej choroby (Covid-19) je aj v čase jednoročného výročia vyhlásenia pandémie Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO; 11.3.2020) v každej medicínskej špecializácii stále príliš veľa. Pri hľadaní odpovedí je potrebný striktný analyticko-syntetický princíp internej medicíny, ktorá je hlavnou klinickou medicínskou špecializáciou s mnohými generalizačnými, kooperačnými a integrujúcimi funkciami.

Z angiologického hľadiska je možné považovať **koronavírusovú chorobu (Covid-19)** za novú multiorganomultivaskulárnu infekčnú chorobu s variabilnými klinickými formami a variabilným klinickým priebehom i variabilnými komplikáciami, najmä v závislosti od prítomnosti vaskulárnych rizikových faktorov infikovaného pacienta. Pokiaľ ide o **hlavné organovaskulárne choroby**, najčastejšie sa vyskytuje bronchopulmovaskulárna choroba, angiovaskulárna choroba, neurovaskulárna (cerebrovaskulárna, myelovaskulárna i periférna neurovaskulárna) choroba, kardiovaskulárna choroba, membróvaskulárna choroba, menej často renovaskulárna, osteoartromuskulovaskulárna, gonadogenitovaskulárna, mezenterointestinokolonovaskulárna a ďalšie organovaskulárne choroby. **Základná vaskulárna stenotizujúco-obliterujúca choroba** začína vniknutím vírusu SARS-Cov-2 do endotelu s následnou endotelovou dysfunkciou i štruktúrnym vaskulárnym poškodením, ktoré môže byť spôsobené tiež variabilne: 1. intramurálne (napr. vaskulitídou), 2. intraluminálne (napr. tromboembóliou), 3. extramurálne (napr. kompresiou cievy inflamovanými perivaskulárnymi štruktúrami. Môže sa týkať všetkých druhov ciev (veľkých, stredných i malých artérií, mikrociev – vrátane nutritívnych ciev vasa vasorum i vasa nervorum, vén i lymfových ciev). Niekedy je to naopak **dilatačno-ektatická vaskulárna choroba** (disekcia, aneurizma, ruptúra s následným krvácaním). Funkčným následkom je napokon vždy ischemia až nekróza príslušných tkanív a chronické zlyhávanie, či akútne zlyhanie postihnutých orgánov.

Dňa 21.2.2021 Americká vládna agentúra pre potraviny a lieky (Food and Drug Administration – FDA) a v piatok 26.2.2021 aj Európska lieková agentúra (EMA) schválili na liečbu Covid-19 **kombináciu monoklonálnych protilátok casivirimb + imdevimab (REGN-COV2)**. Je to konečne kombinovaný biologický liek proti Covid-19, doterajšia liečba bola empirická rôznymi nešpecifickými liekmi s neistými výsledkami, ako ukazujú priebežné štatistické medicínske ukazovatele. Vydaný súhlas EMA umožňuje ministerstvám zdravotníctva členských štátov EÚ vydať vnútroštátny súhlas aj na

jeho reálne použitie v liečbe Covid-19, zároveň sa nový liek nachádza aj v priebežnom hodnotení (*rolling review*), ktoré slúži na zrýchlenie jeho riadnej registrácie. Úlohou monoklonálnych protilátok je prichytiť sa k *spike* proteínu, ktorý pokrýva vírus SARS-Cov-2 a zabrániť tak vírusu preniknúť do buniek ľudského organizmu.

Zatiaľ čo vakcíny sú na prevenciu choroby, biologické lieky sú na liečbu rozvinutej choroby. Nový biologický liek schválený na liečbu Covid-19 sa pripravuje zmiešaním a zriadením obidvoch samostatných častí jedného balenia kombinovaného lieku, zásadne na jednotke intenzívnej starostlivosti (JIS), aplikuje sa pomalou intravénovou (i.v.) infúziou, minimálne v trvaní 60 minút, pod dozorom lekára.

Kým kompetentní sa aktuálne zaoberajú najmä ne-registrovanou vakcínou a koalíčnou krízou vládnych politických strán, plynie drahocenný čas na použitie nového biologického lieku, ktorý by mohol zachrániť mnohé životy vysokorizikových pacientov s hroziacim ťažkým priebehom Covid-19. Slovensko je pritom aktuálne jednou z krajín s najvyššou mortalitou na Covid-19 v prepočte na 1 milión obyvateľov a schválenie nového lieku na Covid-19 sme privítali s obrovskou nádejou, že významne redukuje mortalitu, dĺžku hospitalizácie i počet hospitalizovaných v našich preplnených nemocniciach. Dúfajme, že rekonštrukcia vlády pohne ľady.

Literatúra

Weinreich, D.M., Sivapalasingam, S., Norton, T., Ali, S., Gao, H., Bhore, R., Musser, B.J., Soo, Y., Rofail, D., I.M.J., Perry, C., Pan, C. et al.: Trial Investigators: REGN-COV2, a Neutralizing Antibody Cocktail, in Outpatients with Covid-19. *N Engl J Med.* 384, 2021; (3):238-51. doi: 10.1056/NEJMoa2035002

EMA: EMA issues advice on use of REGN-COV2 antibody combination (Casirivimab/ Imdevimab) Dostupné na: <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-issues-advice-use-regn-cov2-antibody-combination-casirivimab-imdevimab>

WHO: Covid-19. Clinical management: living guidance. 25.1.2021: 85 p. Dostupné na: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019nCoV-clinical-2021-1>

Autori nemajú žiadny konflikt záujmov.

Doc. MUDr. Peter Gavorník, CSc., PhD., mim. prof.
Prof. MUDr. Andrej Dukát, CSc., FRCP, FESC
Prof. MUDr. Ľudovít Gašpar, CSc.